

Vinogradov je polovica na ameriški podlagi. Dokler jih ni uničila trsna uš, jih je bilo okoli 300 ha. Nekdanje vinorodne lege so sedaj nasajene s sadnim drevjem. Vino, kolikor se ga pridela od žlahtnih trt, je srednje dobro.

Poljedelstvo je pasivno. Primanjkuje dobrih njiv. Od njivskih kultur je najvažnejša pšenica in krompir. Pšenica uspeva v dveh tretjinah okraja prav dobro, a krompir zadovoljivo le v polovici okraja, medtem ko v ostalem delu srednje. Od pšenice je razširjena najbolj bela in rumena golica ter deloma beltinska pšenica, od krompirja pa kresnik in oneidovec. Oves uspeva dobro le v višjih legah kot na Kalu v občini Hrastnik-Dol.

Krmskih rastlin (domača detelja in lucerne) se precej seje. Obe detelji prav dobro uspevata. Seje se tudi nekaj drugih detelj, kot inkarnatka ter esparzeta. Krmske pese se seje premalo.

Praščijereja je srednje dobro razvita. Prevladuje nemška oplemenjena pasma. Za plemenjenje svinj skrbi okoli 60 merjascev. Za kmetjsko potrebo v okraju praščijev ne primanjkuje.

Kokošjereja je dobro razvita. Zadnja leta že prevladuje rjava štajerska kokoš. Vsako spomlad se razdeli okoli 1000 prvovrstnih valilnih jajc in v jeseni večje število plemenskih petelinov in kokoši. Kolikor ni po dvoriščih kokoši štajerske pasme, je ta mešana in zato manj vredna.

Za pouk kmečke mladine skrbi vsako leto 4—5 kmetijsko in gospodinjsko nadaljevalnih šol. Pouk v teh šolah se vrši le v zimskem času.

Za delno pospeševanje kmetijstva skrbi okrajni kmetijski odbor, kateremu načeljuje že več let posestnik in svetnik Kmetijske zbornice Deželak Matevž iz Lož pri Rimskih Toplicah. Žal so ta sredstva mnogo premajhna, da bi lahko zadostila svoji nalogi.

»Imamo ga pa!« mu ponudi roko. Roka pomeni pismo, pet prstov je pet pečatov. Podali so si roke.

Nato pa zopet vprašuje nevestin starešina: »Kaj pa hočete tukaj? Kdo ste pa? Imate še drugih pisem, ki o vas govorijo?«

»O, kajpada! Imamo še drugo pismo tudi.« Iz suknje potegne steklenico vina, ki ga je vzel na ženinem domu, natoči kozarec, ki ga ima tudi s seboj, in še ostale, ki so povezani na mizi. Trčijo na zdravje in pijejo.

»Zdaj nam pa vendar enkrat povejte, kaj iščete tukaj, kaj hočete od nas? Po kaj ste prišli sem?« vprašuje oče Marko.

»Mi smo vrtnarji in ker je sedaj ravno pravi čas za rože presajati, iščemo sedaj žlahtnih rožic, da bi jih presadili v svoj vrt. In ker imate pri vas tako žlahtno stoletno rožo, bi jo radi od vas izprosili in na naš vrt Požbalove hiše presadili.«

»Kaj? Stoletna roža? Take rože nimamo.«

»Zakaj ste jo pa dali na oznanilo?«

»Kaj, vi tudi veste?! Kolikokrat je pa že šlo sonce v božji gnadi za gore, kar je bilo prvo oznanilo?«

»Petnajstkrat.«

»Če pa hočete to žlahtno rožo od nas dobiti, nam morate pa še veliko več povedati. Koliko klinov pa imajo nebeške lojtre?«

»Deset.« (Božjih zapovedi.)

»Koliko grč imajo nebeška vrata?«

»Pet.« (Cerkvenih zapovedi.)

»Koliko let je zakon star?«

»Malo manj kakor svet.«

»Koliko učenikov ima katoliški kristjan?«

»Pet in pol.« (Poglavja katekizma in do-
datek.)

»Kaj je to za ena njiva, ki ima deset ogonov, pa ima vsak svoje ime?«

»Deset božjih zapovedi.«

»Kdaj je osel tako vreščal, da so ga slišali ljudje vsega sveta?«

»V Noetovi barki.«

»Katera palica je najtežja?«

Posestne izpremembe

Vodopivec Franc in Amalija sta kupila gozd za 1200 din od Klemen Alojza in Jožefe, posestnika na Dolu 24.

Sotošek Ivan in Kranjc Amalija sta kupila od Sotošek Amalije posestvo k. o. Mrzlo polje za 29.900 din.

Sjedinjene tvornice stakla v Zagrebu so kupile od Karola pl. Potta in Mary pl. Grančič zemljišča v k. o. Hrastnik za 750.000 din.

Gorišek Marija, Laško, je kupila od Matija in Marije Hedl, pos. Trnovo št. 18, posestvo vl. št. 154 k. o. Sv. Jedert za 25.000 din.

Gorišek Adolf in Karolina sta kupila od Kladnik Frančiške in Terezije, pos. v Bukovju št. 34, posestvo v k. o. Lahomšek za 28.000 dinarjev.

Gorišek Ivan in Ana sta kupila od Kodruna Jožeta in Justine, pos. v Trnovem hribu, posestvo k. o. Sv. Jedert za 16.000 din.

Riček Franc in Frančiška sta kupila od svoje matere posestvo vl. št. 42 k. o. Rečica za 22.000 din.

Marinko Anton in Marija, Trnovo, sta kupila od Kreže Martina in Marije, Urmat, posestvo istotam za 50.000 din.

Lebar Jože in Neža, pos. v Brnici št. 67, sta kupila od Jagra Štefana in Matilde zemljišče za 6000 din.

Zidanšek Milena in Sonja iz Sp. Hudinje sta kupili od Osolina Jožefa in Marije, trg. in pos. v Laškem, hišo z vrtom za 475.000 din.

Pušnik Andrej in Matilda, pos., Curnovec, sta kupila od Terbovca Franca, pos. iz Lož, posestvo za 32.000 din.

★

Kam pa greš? — Kje v Lašk. — Pa se na tožiš mende? — Jam pamet! Mohorjeve bukvice grem plačat, greoč bom pa še za »Gospodarja« dau na pošto. — Ja, to si pa že mal kesn. Pa brez zamire!

Matevž Deželak:

Spomini političnega borca

Naš okraj leži v osrčju Slovenije, zato so razmere precej enake ostalim po deželi. Vendar pa ima vsak kraj nekaj svojega. Spominu nekaterih političnih dogodkov naj bodo posvečene naslednje vrstice!

Po letu splošnega narodnega prebujenja 1848 se je tudi v laškem okraju pričelo živahno politično dejstvovanje. Na čelu tega gibanja je stala takratna, od Slomškovih vzorov navdušena duhovščina. Kakor po drugod tudi v laškem okraju takrat še ni bilo šol. Duhovniki so učili ob nedeljah in po dvakrat na teden nekaj najpotrebnejših predmetov, čitanja in pisanja ter krščanskega nauka. V letu 1774. je bila sicer v Laškem ustanovljena prva šola, ki pa ni mogla zadostiti potrebi okraja. Počasi so se potem ustanovljale druge. Zato je bilo v teh časih malo ljudi, ki so znali čitati in pisati.

Prva knjiga, ki si je utirala pot med naše ljudi, so bile Slomškove Drobtinice in pozneje Mohorjeve knjige.

Ripšl in Štagoj.

Posebne zasluge na prebudi našega okraja imata dva duhovnika. Bila sta to dva župnika, ki sta zaporedoma pastirovala v župniji Sv. Miklavža nad Laškim. Prvi je bil Dragotin Ripšl, pesnik, rojak iz št. Jurja pri Celju, župnik pri Sv. Miklavžu od leta 1854. do 1859. Njegov naslednik je bil Matija Štagoj, ki je bil tukaj celih deset let. Organiziral je kmete, da so se, navdušeni od njegovih bodrilnih besed, udeležili znanega kmečkega tabora v Zalcu leta 1868.

Laško razcepljeno

Narodna zavest, ki se je v teh letih posebno močno prebujala, ni bila po godu malo-

»Beraška.«

»No, ko ste toliko odgovorili, vidim, da svojo antverh dobro znate, vam bomo pa dali rožo, katero si dobiti želite, pa skrbno jo morate presaditi, dobro zanjo skrbeti, da se bo dobro imela in sto let starosti včakala. Samo, kdo jo bo pa h koleku privezal?«

»Naš častivredni gospod župnik.«

»En mal počakajte, da grem po njo.« Pripelja staro ženico: »Tole imam, če bo za vas.«

»O, je že dobra, že, jo že tudi vzamem.« Oče Klančar jo vzame in izroči godcem, ki pa se norčujejo iz nje, dokler jim ne uide.

»Pa moj ljubi oče starešina,« se v zadregi praska oče Klančar za ušesi, »to še ni bila tista roža, katero si mi želimo. Zdaj bomo vas za drugo naprosili, za tisto žlahtno rožo, ki bo sto let cvetela.«

Oče Klančar stopi zopet v štibelec in pripelje »vojarno«, starešinovo ženo.

»Ho, ho, ta bo pa moja, to je že veliko žlahtnej roža. Pojde z menoj, da bo za pričo, ko bodo naš častivredni gospod župnik stoletno rožo v naš vrt presadili in privezali. Jest sem zdaj že preskrbljen, pa še drugih rož prosim, ko vem, da jih še imate.«

Oče Marko nekaj časa pomišlja, nato pa gre in pripelje družico.

»No, no, zdaj se zahvalim, gospod starešina. Lepo ste nas obdarovali z žlahtnimi rožami. Pa eden je še med nami nima, ki jo je najbolj željan in potreben. Pripeljite že enkrat tisto imenitno žlahtno rožo, po katero smo danes nalašč semkaj prišli!«

Sedaj pa postane oče Marko nejevoljen:

»Ho, ho, vi ste pa preveč nadležni in sitni! Če vam vse to ni zadosti, kar sem vam že podal, znate se spet domov podati, jaz nimam kaj več za vas.«

Oče Klančar pa natoči zopet vina, nakar trčijo in pijejo. Pri tem pa še vedno nagovarja za rožo, ki je še v štibelcu. Oče Marko se brani, v skrbeh se praska za ušesi, naposled se pa le omehča in gre ponjo.

Nevesta je lepa, kot da bi jo z oltarja snel. Tevžu so zažarele oči, nikdar še ni videl Micke tako lepe. Toda sedaj ni čas za občudovanje. Posedejo za dolgo, z belim prtom pogrnjeno mizo, kjer je že pripravljen prigrizek. Godci igrajo, da je veselje. Nazadnje pa pogleda oče Marko na uro, vstane in da znamenje. Vse utihne. Starešina s kozarcem v roki ženina in nevesto v zdravici nagovori in jima daje nauke, da morata dobro izpolnjevati dolžnosti zakonskega stanu. Ta zdravica je obenem poslovilni govor nevesti, ki zapuša ledik stan. Nato nazdravi gospodu župniku, ki bodo poročali, in vsem ostalim. Končno se obrne še h godcem, naj ne bodo prehudo razposajeni. Konča z besedami:

»Zdaj se bomo pa podali na sveto božjo pot v cerkev sv. Miklavža, da bi vsi pri sveti maši bli in da bi ženin in nevesta v božji gnadi prejela sveti zakon. Bog daj srečo!«

Družba vstane, Tevž in Micka pa pokleketa pred Mickine starše, da ju blagoslovijo. Nevesti se uderejo solze, ko ji mati dela križ na čelo, ustne in na prsi ter škropi z blagoslovljeno vodo. Godci pa ne morejo gledati solz in ihtenja, zato urežejo prav poskočno, da svate kar privzdiguje. Nevesta se poslovi od domačih, nakar se odpravijo v cerkev. Zunaj se uvrste v sprevod, spredaj godci, potem ženin z družico, za tema drug z nevesto, zadaj starešina s svojima »vojarnama« in svati.

Godci igrajo, svati vriskajo, da je veselje, in tako se pomika ves sprevod preko rebri proti skalam in čez kamnite stopnice, ki jih je več ko sto, na vrh k cerkvi sv. Miklavža. Tukaj se šele da prav zavriskati, zato si dajo moški še enkrat duška, vriskajo, da se sliši daleč dol do Save, širja, ki stoji visoko v hribu, do šentruperta tam prek in še na drugo stran Savinje, kjer se v temnih gozdih izgublja zadnji odmev. Nato sprejme vso družbo cerkev, kjer se kmalu nato postavi nov mejnik v življenju dveh ljudi.